

- применению / М. Ларсон; пер. с англ. – СПб.: Северо-западная библейская комиссия, 1993. – 455 с.
8. Лосева Л.М. Межфразовая связь в текстах монологической речи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец.: 10.02.02 / Л.М. Лосева. – Одесса, 1968. – 32 с.
 9. Нечаев Л.Г. Установление тождества оригинала и перевода как динамический процесс / Л.Г. Нечаев // Смысл текста как объект перевода. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1986. – Вып. 278. – С. 55-56.
 10. Рибачок С.М. Термінологічна лексика як засіб когезії англомовного економічного тексту: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови»/ С.М. Рибачок. – Львів, 2004. – 213 с.
 11. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К.: Брама, 2004. – 336 с.
 12. Черняховская Л.А. Единицы и связи смысловой грамматики текста / Л.А. Черняховская // Грамматика и перевод: сб. науч. трудов. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1988. – Вып. 308. – С. 109-133.
 13. Черняховская Л.А. Перевод и смысловая структура / Л.А. Черняховская. – М.: Международные отношения, 1976. – 262 с.
 14. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика / А.Д. Швейцер. – М.: Воениздат, 1973. – 280 с.
 15. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода / Р. Якобсон // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Международные отношения, 1978. – С. 16-24.
 16. Blum-Kulka S. Shifts of Cohesion and Coherence in Translation / S. Blum-Kulka // The Translation Studies Reader. – London: Routledge, 2000. – P. 298-313.
 17. Hatim B. Discourse and the Translator / B. Hatim, I. Mason. – London and New York: Longman, 1990. – 258 p.
 18. De Beaugrande R. Factors in a Theory of Poetic Translating / R. De Beaugrande. – Assen: Van Gorcum, 1978. – P. 154-212.
 19. Krejčová E. Produktive Wortbildungsmittel in den Schlagzeilen der heutigen Presse / Eva Krejčová. – Brno: Masarykova univerzita, 2007. – 88 s.
 20. 《中国与葡萄牙的关系》 – 北京：人民网《人民日报海外版》，2011。（«Відносини Китаю та Португалії», Пекін: Вид-во радіомовлення та телебачення «Женьмін жибао», 2011.）
 21. 《中美对话，重在一个实字》 – 北京：人民网《人民日报海外版》，2011。（«Діалог Китаю та США полягає в одному слові», Пекін: Вид-во радіомовлення та телебачення «Женьмін жибао», 2011. – С. 19 -44.）

Ю.В. ЯЩУК, Л.М. ПОЙНАР. ОСОБЕННОСТИ ВЫРАЖЕНИЯ СРЕДСТВ КОГЕЗИИ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ КИТАЙСКИХ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ)

Резюме. В статье рассматриваются когезия и когерентность как конститутивные признаки текста, их классификации и использование в китайском языке, исследованы особенности сбережения связности текста в материалах китайских средств массовой информации.

Ключевые слова: текст, когезия, когерентность, логическая организация текста, тематическое ядро текста, целостность.

Yu.V. YASHCHUK, L.M. POYNAR. PECULIARITIES OF THE REALIZATION OF THE FUNDS OF COHESION IN CHINESE LANGUAGE (BASED ON THE MASS MEDIA MATERIALS)

The summary. The article deals with cohesion and coherence as constitutive characteristics of the text, their classification and usage in Chinese.

Key words: text, cohesion, coherence, integrity, logical organization of the text, the thematic core of the text, integrity.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. О.Б. Петренко.

Одержано редакцією 14.06.2016 р.

УДК: 378. 048. 4

М.С. ЯНЦУР

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Резюме. У статті розглядаються зміст та функції діяльності педагогів при здійсненні професійної орієнтації учнів загальноосвітніх навчальних закладів в окремих розвинутих країнах. Також розкриваються питання становлення і змісту профорієнтаційної підготовки педагогів в цих країнах, виходячи з особливостей їх роботи.

Ключові слова: професійна орієнтація, профорієнтаційна підготовка педагогів, профорієнтаційні функції, розвинуті країни, вчитель-профорієнтатор, профконсультант.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Підготовку випускників загальноосвітніх навчальних закладів до свідомого професійного самовизначення повинні здійснювати, в першу чергу, всі педагогічні працівники, маючи при цьому відповідний профорієнтаційний досвід. Формування такого досвіду у майбутніх учителів з окремих спеціальностей здійснюється в процесі вивчення спеціальних курсів з професійної

орієнтації та методики профорієнтаційної роботи. Але, для покращення їх підготовки необхідно спиратися не лише на вітчизняний, але й зарубіжний досвід у сфері профорієнтації. Загальні підходи до підготовки фахівців з профорієнтації в різних країнах світу розглянуто нами в деяких публікаціях [11; 12; 13]. Зупинимося детальніше на питаннях профорієнтаційної підготовки педагогів в деяких розвинутих країнах світу, перш за все у Великобританії, Данії, Німеччині, США, Франції та Швеції.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання підготовки фахівців з профорієнтації в різних країнах світу розглядалися багатьма дослідниками. Так, Н. Балацька [1], В.О. Рижов [5], Л.В. Сундакова [7] провели аналіз системи профорієнтації у Великобританії, показавши особливості підготовки до її реалізації відповідних фахівців. Специфіка професійної орієнтації в США розкрита в працях С.С. Гриншпун [3], І.Г. Шамсутдиной [9] та інших дослідників. Особливості підготовки профконсультантів у Німеччині розкрито в працях М.З. Кузів [4], Н.К. Удовиченка [8], Б.Й. Ертельта [15; 16] та ін. Французький досвід профорієнтації описано в працях В.О. Рижова [6], І.Г. Шамсутдиной [10] та ін. Вони ж проводять порівняльний аналіз систем профорієнтації в різних країнах і розкривають суть та процес їх реалізації відповідними фахівцями.

Метою статті є розкриття основних підходів до змісту та шляхів профорієнтаційної підготовки педагогів у розвинутих країнах світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У розвинутих країнах профорієнтаційна робота з молоддю розглядається як найважливіша частина соціальної та економічної політики держав, що відображено в ряді міжнародних правових актів, до числа яких відносяться Європейська соціальна хартія, Конвенція Міжнародної Організації Праці № 142 "Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів" (Женева, 23.06.1975) і Рекомендація Міжнародної Організації Праці № 150 "Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів" (Женева, 23.06.1975). Існують і національні закони з профорієнтації (наприклад, французький Закон про орієнтацію 1989 г.). В усіх розвинутих країнах профорієнтацію розуміють як найважливіший інструмент підвищення якості робочої сили, що забезпечує професійну та географічну мобільність, і це є найважливішою умовою ефективності економіки в глобалізованому світі.

У Резолюції Європейської Ради міністрів освіти „Про консультування протягом усього життя” зазначається, що суспільство знань та необхідність навчатися протягом усього життя вимагають зміни парадигми в консультативній політиці. [14] Служби професійної консультації повинні бути доступними для громадян, спонукати їх постійно, впродовж життя розвивати свої вміння та компетенції відповідно вимог на ринку праці. В Етичних стандартах Міжнародної організації освітньої та професійної консультації, прийнятих у 1996 році, зазначається, що її члени проходять відповідну профпідготовку та забезпечують постійний навчальний процес щодо набуття необхідних теоретичних знань й практичних навичок, щоб стати компетентним профконсультантом або консультантом навчальних закладів [17].

Б.Й. Ертельт у своїх працях вказує, що профорієнтаційну діяльність в загальноосвітніх навчальних закладах багатьох розвинутих країн здійснюють вчителі-консультанти [15; 16]. Але їх підготовка в різних країнах здійснюється по-різному. В міжнародному порівнянні професор Б.Й. Ертельт визначив такі типи підготовки профконсультантів: 1) 3-4-річне навчання, вища освіта (диплом бакалавра, ліцензіат). Таку підготовку надають у Німеччині, Нідерландах, Польщі, Швеції, Швейцарії, Угорщині; 2) спеціалізоване навчання в рамках будь-якого курсу в університеті, як, наприклад, психологія, педагогіка, соціологія. Таке навчання здійснюється в Польщі, Угорщині, Франції; 3) 1-2-річна післядипломна освіта з отриманням диплому магістра або магістра гуманітарних наук – здійснюється в Канаді, Польщі, США, Швейцарії; 4) внутрішні програми служби профконсультації з підготовки профконсультантів – реалізуються у Греції, Канаді, Німеччині, Фінляндії, Франції; 5) формалізовані короткочасні курси всередині консультативних інституцій або в тісно пов'язаних з ними спеціальних закладах освіти без визначеної кваліфікації (диплому) – реалізуються майже у всіх країнах. Четвертий та п'ятий шляхи базуються, як правило, на першій вищій освіті або на практичному досвіді та здійснюються у формі семінарів або заочного чи дистанційного навчання. [15]

Існує 5 моделей підготовки профконсультантів, що були визнані фаховою конференцією ОЕСР „Професійне консультування і державна політика – подолання розриву” (Канада, 2003 р.): 1-а модель – спеціалізоване навчання у вищому навчальному закладі; 2-а – загальна підготовка консультантів, частиною якої є професійне консультування; 3-я – основна, але недостатня підготовка у ВНЗ, в рамках якої вивчаються діагностичні та терапевтичні моделі, що не відповідають меті профконсультації; 4-а – обмежені, короткі та здебільшого неспецифічні курси, які пропонують заклади вищої освіти; 5-а – „навчання на виробництві”, відносно короткі заходи підготовки у власній організації [18].

У зв'язку з цим розглянемо особливості профорієнтаційної підготовки цих фахівців, які працюють в загальноосвітніх навчальних закладах, у деяких розвинутих країнах світу.

Велика Британія. Основи профорієнтаційної роботи з молоддю були закладені на початку ХХ сторіччя. Системна ж робота з профорієнтації в школах, в основному класними керівниками, здійснюється з 1945 року. В 1960 році було створено приватний центр з дослідження професійних нахилів і проведення профконсультації учнів. Зараз є державні і приватні організації, які займаються питаннями професійної орієнтації школярів. Велика робота з професійної орієнтації проводиться в сім'ї. Практичну роботу з профорієнтації учнів у Великобританії проводять співробітники Служби професійної кар'єри – профконсультанти і вчителі. Персональні досьє з профорієнтації та профконсультації, які складаються у випускних класах школи, слугують підставою для професійних рекомендацій. Профконсультанти визначають

також перелік професій, найпридатніших кожному випускнику відповідно його індивідуальних особливостей. Що стосується шкільних профорієнтаційних та вчителів із професії, то у британських школах вони, на відміну від практики інших країн, отримують підготовку початкового характеру (фактично ознайомлювальну) на короткотривалих курсах (декілька днів) і лише деякі – кваліфікацію на рівні Д.С. Джі. У британських університетах та інших вищих навчальних закладах підготовка профрадників зачасти варіюється від зовсім обмежених в часі курсів до підготовки тривалістю рік (Д.С. Джі) і більше. Вона, як правило, доповнюється регулярним підвищенням кваліфікації, фокусуючись на особливостях контингенту з яким доводиться працювати. Основні предмети, які вивчаються на цих курсах – сучасні форми та методи профорієнтаційної роботи, роль вчителів і батьків у підготовці учнів до вибору професії. [5; 6]

Вчителі з професій та шкільні профорієнтаційні виконують, в основному, наступні функції: інформування учнів і батьків про світ професій та їх потребу в регіоні й країні, проведення профорієнтаційних інтерв'ю з наступним обговоренням та аналізом процесу інтерв'ювання, організація спостережень за виробничими процесами (відвідування підприємств, спостереження за роботою спеціалістів різних професій тощо); проведення профорієнтаційної психодіагностики учнів, особливо їх здібностей і можливостей та співставлення їх з вимогами професій, які хотіли б обрати школярі, консультування учнів та їх батьків щодо професійного самовизначення особистості з урахуванням потреб, інтересів та цінностей підлітків в цілому і, ґрунтуючись на цьому, надання рекомендацій щодо вибору роботи відповідно їх індивідуальності та способу життя; організація професійних проб з більшістю елементарних видів діяльності, які становлять основу багатьох професій, як в імітаційно змодельованих (ділові ігри, виробничі моделювання), так і реальних виробничих (шкільні міні-підприємства) ситуаціях, залучаючи таким чином учнів до реальної профорієнтації, яка дозволяє їм вибудовувати і переглядати під час навчання свої індивідуальні професійні плани. [1; 7]

Виходячи із вказаних функцій фахівців з профорієнтації зміст програм їх підготовки зазвичай включає:

- загальну теорію та загальні основи психології, соціології, економіки, характеристику системи освіти;
- теорію профорієнтації, психологію консультування, теоретичні концепції вибору професії;
- тактику профорієнтаційної роботи – навички інтерв'ювання, аналіз робочого місця, навички групової роботи;
- особистісний розвиток – групову динаміку та ін.;
- практичні заняття – інтерв'ю під наглядом наставника, процедура з наймання і т. ін. [5]

Данія. Початково в Данії професійна орієнтація була функцією служби зайнятості. Пізніше, після другої світової війни, коли безробіття набуло широкого розмаху, за основу була прийнята німецька модель, основний принцип якої полягав у тому, щоб забезпечити високу якість професійної підготовки молоді. З того часу державна система профорієнтації країни – це органічний компонент освітнього процесу. В школах її реалізують вчителі-профконсультанти, поєднуючи свою освітню діяльність з профорієнтаційними функціями відповідно Закону про професійну орієнтацію в новій редакції 1981 року.

Вчителі-профконсультанти працюють з учнями та їх батьками з першого класу й виконують такі профорієнтаційні функції: інформування про професії і потреби ринку праці свого регіону та країни, шляхи і способи отримання професійної освіти в Данії і за кордоном на основі опрацювання інформаційно-довідкових й методичних посібників, які видає редакційно-видавничий відділ державної Ради з профорієнтації; організація екскурсій на підприємства, формування в учнів позитивного ставлення до виробничих професій на основі уявлення про творчий характер праці та її значення для суспільства; розповсюдження в школах спеціальної серії книжок із професійного самовизначення учнів різного віку з описом професій; дослідження особистісних якостей школярів і формування на кожного з них досьє в електронному варіанті, в якому відображені всі основні етапи професійного самовизначення, вказані способи допрофесійної підготовки, особливості трудового шляху; здійснення на основі цього досьє спеціалізованої кваліфікованої підтримки професійного самовизначення і становлення особистості; взаємодія з колегами з різних регіонів та відомств на основі електронної адресної книги, яка постійно оновлюється; вивчення позитивного досвіду практичної роботи з профорієнтації під час шкільних та річних конференцій, які організовує і проводить Комісія професійних орієнтацій при Раді. Зазначимо, що на сьогодні у вищій школі Данії широко обговорюється питання про впровадження базової підготовки профорієнтаційних фахівців за аналогією зі Швецією. [2]

Німеччина. Професійна орієнтація в Німеччині розглядається багатьма дослідниками (Г. Дедерінг, Г. Дібберн, Г. Нідер та ін.) як педагогічне поняття, що означає комплексну організацію навчання, яка виникає із співпраці загальноосвітніх навчальних закладів і служби профконсультації центру зайнятості. Ця співпраця була врегульована у 1971 році постановою Конференції міністрів культури федеральних земель. Згідно цієї постанови міністри культури земель і Федеральне відомство праці погодили, що школа надаватиме учням основні знання з галузі економіки та інформацію про світ професій. Це завдання реалізується на заняттях з курсу «Вибір професії» в загальноосвітній школі, мета якого – розвиток в учнів умінь обирати професію, що полягає у здатності вдало знаходити та оцінювати інформацію про вибір професії. Також розроблено цикл прикладних навчальних дисциплін під загальною назвою «Вступ до світу праці та економіки», що охоплює: «Заняття з техніки», «Машинопис і діловодство», «Технічне креслення», «Текстильні роботи» та ін. А консультанти центрів зайнятості, які закріплені за школами, надають групові та індивідуальні профконсультації учням і беруть участь у проведенні занять з профорієнтації. Важливе місце у професійній орієнтації Німеччини займає проходження учнями загальноосвітніх навчальних закладів практики на підприємствах. Вона впроваджена на основі наказу міністрів культури федеральних земель у 1977 році. Практику проходять у 8-му класі основної й спеціальної та у 9-му класі реальної школи. Практика відповідає навчальній програмі з навчальної дисципліни

«Економіка/політика». Як правило проводиться вона у першому півріччі випускного класу. [4]

Професійна орієнтація в Німеччині здійснюється в загальноосвітніх навчальних закладах усіх федеральних земель педагогами і профконсультантами. Вчителі з професії та класні керівники здійснюють таку роботу: ведуть заняття з профорієнтаційних дисциплін, використовуючи різноманітні форми і методи, особливо рольові й ділові ігри, під час яких школярі вирішують профорієнтаційні завдання; проводять профінформаційну роботу серед учнів і батьків, використовуючи інформацію центрів зайнятості, промислово-торгової палати та з журналу «Berufskunde» («Профінформація»); організують і проводять екскурсії школярів на підприємства та фірми, особливо ті, де працюють їх батьки, та відвідування профінформаційних центрів класом, індивідуально або з батьками, де вони можуть переглянути відеофільми, одержати різні брошури та численні журнали, отримати інформацію про знаходження місця навчання за вибраною професією тощо; організують і проводять виробничі практики не тільки на підприємствах, але і у ВНЗ з метою розширення уявлень учнів про світ професій та перевірки себе в них, а також практик за кордоном з метою ознайомлення з професійною освітою та професійною діяльністю в інших країнах Європейського Союзу; допомагають учням з 7-го класу і до завершення навчання в школі заповнювати «Паспорт з вибору професії», який складається із вступу, основної частини та зошита із завданнями переважно в рамках предмета з профорієнтації; проводять значну профорієнтаційну роботу з батьками. [4]

Підготовка педагогів до здійснення профорієнтаційної роботи в школах Німеччини здійснюється в рамках Закону про підтримку в працевлаштуванні, який увійшов до Соціального Кодексу III (Sozialgesetzbuch III) 1997 року, як під час навчання у ВНЗ, так і на курсах, які організовує Державна Агенція праці при Вищій спеціалізованій школі менеджменту ринку праці. Така підготовка має велику економічну та правову наповненість і реалізується за принципом дуальності, тобто теоретична та практична підготовка поєднується у рівному співвідношенні. Так, наприклад, теоретична підготовка профконсультантів розподіляються наступним чином: право/управління – 21%, економічні науки – 21%, спеціальність (консультування, працевлаштування) – 13%, психологія – 9%, педагогіка – 8%, соціологія – 6%, професіознавство (професіографія) – 6%, предмети за вибором – 16%. [8]

Сполучені Штати Америки. Профорієнтація, яка називається “професійне керівництво”, є необхідним компонентом загальної освіти і контролюється державою. У середніх школах працюють профорієнтатори (1 на 400 учнів). Це спеціалісти в галузі психології, психодіагностики і профорієнтації. Вони вивчають інтереси, нахили і здібності учнів. Дають поради щодо вибору професії на основі професіограм (їх розроблено для 35 тис. спеціальностей). Широко використовують ЕОМ в профорієнтаційній роботі. Починається робота з професійної орієнтації в дошкільному віці (з 5 років). Шкільні вчителі та класні керівники приймають активну участь в профорієнтаційній роботі та допомагають профорієнтаторам у складанні досьє випускників. Дітей вчать спілкуватися з людьми (курс “Товаришувати з людьми”), так як 77% звільнень з роботи, як запевняють спеціалісти з інженерної психології, відбувається через невміння “товаришувати з людьми”. В школах вивчають курси “Знервованість та шляхи її подолання”, “Як стримати свої емоції”, “Правильна поведінка в громадських місцях” та ін. Проводяться рольові ігри і соціодрами “Орієнтація”, “Планування життя” та ін. Знайомство з професіями відбувається на уроках трудового навчання (1/10 часу виділяється на ознайомлення зі спеціальностями з обробки дерева й металів) і в процесі трудової діяльності школярів. [6]

Випускається багато літератури з професійної орієнтації для учнів. Є приватні установи та спеціальні державні центри профорієнтації при коледжах і університетах. При Комітеті освіти США є спеціальний відділ з керівництва вибором професії і консультування. Крім того, профорієнтацією взагалі і профконсультацією зокрема, а також плануванням професійного просування займаються спеціальні бюро, державні служби зайнятості, служби особового складу підприємств, ряд громадських організацій, оскільки профорієнтація є складовою частиною наукової організації та раціоналізації праці. При Міністерстві праці створено 1200 державних центрів профконсультацій і профвідбору – через них за рік проходить понад 1 млн. учнів (підлітків).

Існують цілі програми підготовки учнів до вибору професії. Так, на початку 1970-х років введена програма “career education” (підготовка до кар’єри). Її створив Сідней Морланд. Основним завданням цієї програми є підготовка до життя, а згодом підготовка до професії та її вибору. Є окремі програми в школах, на виробництві, в сім’ї, в громадських організаціях, сільській місцевості тощо. У 1977 році було прийнято «Закон про підготовку до професії». Ця програма в 70-х роках ХХ століття використовувалася в 10 тис. з 16 тис. шкільних округів США. Вона охоплювала всі ступені освіти – дошкільну, шкільну, післяшкільну. На сьогодні цей курс має назву Career Development (тобто розвиток кар’єри) і він став частиною освітньої системи. Він покликаний ознайомити дітей у віці від 5 до 14 років з професіями; у школі курс здійснюється в III етапі:

1) I - IV кл. – розвиток самосвідомості учнів, розуміння свого місця в суспільстві, вивчення класифікації професій (15 сімей); проводяться зустрічі з представниками найрозповсюдженіших у даному регіоні професій; основними формами і методами є рольові ігри, ігри-шаради, екскурсії, інтерв’ю, відео-кінофільми;

2) V - IX кл. – учні досліджують професії, вивчають свої індивідуальні особливості, формується система цінностей та відношень до ринку праці, забезпечується отримання учнями посибленої підготовки з однієї з 15 груп професій на допрофесійному рівні, працюючи в закладах і на підприємствах свого мікрорайону;

3) X - XII кл. – навчання диференційовано за профілями: академічному, загальному і практичному; учні вчать визначати свої життєві та професійні плани; складають власну характеристику з детальним описом своїх індивідуальних рис і якостей; до XII класу вони вже вміють орієнтуватися в світі праці, шукати роботу, вести переговори з підприємцями і заповнювати різні варіанти заяв-анкет. Особова справа учня ведеться

протягом всього навчання в школі. [3; 9]

До програми Career Development входять: перерахування необхідних знань для досягнення кар'єри за всіма академічними предметами, зустрічі з представниками різних професій, відвідування підприємств та робочих місць, отримання досвіду роботи, використання спеціальних центрів кар'єри, підтримка випускників після закінчення навчального закладу. В якості базової у Career Development використовується популярна на Заході теорія і методика американського психолога Джона Голланда, яка ґрунтується на виокремленні шести професійних типів особистості: реалістичного, інтелектуального, артистичного, соціального, підприємницького та конвенційного.

Починаючи з так званих нульових класів, учні вивчають власні схильності і, з їх урахуванням, вже в такому юному віці можуть планувати кар'єру. У старшій школі проводиться спеціалізована освіта. Окрім мінімуму обов'язкових предметів, старшокласники мають змогу обирати собі додаткові заняття самостійно. Такий попередній вибір підліткам допомагає зробити система тестування. Наприклад, тест Девіда Кейрсі, за отриманими показниками дозволяє визначити відповідний соціонічний тип. У підсумку учень отримує детальний опис своїх індивідуальних рис характеру, сильних та слабких професійних якостей. Коли учень визначив свої здібності, рівень фізичної та розумової підготовки, він повинен отримати якомога більше інформації щодо професій, з яких потім обиратиме власну. Саме тут стають у нагоді зазначені раніше додаткові предмети. У більшості шкіл їх типовий набір складається з іноземних мов, образотворчого чи ігрового мистецтва, комп'ютерної техніки, видавничої справи та уроків трудового навчання. Професійні заняття розподіляються за двома фокусами інтересів: міжособистісні стосунки та роботи, не пов'язані з "людським фактором": а саме – наука чи праця на відкритому повітрі.

Та головне, що в майбутніх фахівців є реальна можливість спробувати себе у ділі, пройти професійну пробу – наприклад, пройти практику у дитсадку, лікарні або майстерні. Підлітки систематично відвідують навчально-виробничі комбінати, де мають можливість обрати заняття за своїми нахилами. Якщо обрана спеціальність не сподобалася – не проблема, запропонують другу, а потім і третю. Головне, щоб нахили школяра та його уявлення про професію врешті-решт збіглися з вимогами обраного фаху. І навіть більше, в кожній школі щомісяця проходить день відкритих дверей для зустрічі з потенційними роботодавцями та представниками ВНЗ на яких учнів від початку налаштовують на те, щоб витримувати жорстку конкуренцію на ринку вакансій.

Реалізують програму Career Development всі педагоги шкіл, котрі мають відповідну профорієнтаційну підготовку, яку вони отримують на курсах у спеціальних центрах, а профорієнтологи їм в цьому допомагають. Відповідно Акту під назвою „School-to-Work” („Школа – роботи”), який був прийнятий Конгресом США у 1994 році, педагоги шкіл повинні бути зорієнтовані на: підготовку школярів до майбутньої роботи і кар'єри; навчання навичкам ефективної поведінки в умовах ринку праці; об'єднання академічних і професійно-технічних знань; формування у школярів особистісних цілей і планів власної кар'єри; зв'язок між освітніми закладами та підприємствами; забезпечення наступності освіти і зайнятості; скорочення безробіття, особливо серед молоді; завчасний вибір майбутнього місця роботи. А для цього вони надають учням інформацію про професії, допомагають їм у самопізнанні власних здібностей, інтересів, виховують в них позитивне ставлення до праці, самого себе, формують у школярів необхідні знання й навички з основ економіки та вміння самостійно приймати рішення про вибір професії, допомагають вивчити професії, отримати професійну підготовку. [3]

Франція. З 1996 р. у Франції взято курс на запровадження концепції „виховання орієнтації” (education a l'orientation), згідно якої у молоді формується культура професійного самовизначення на основі реалізації наступних цілей: познайомити учнів з економічним і професійним оточенням; збагатити їх уяву про професійний світ на основі рефлексії способів професійної підготовки та потреб ринку праці; сприяти самостійній ідентифікації учнями перешкод у реалізації свого професійного проекту, їх аналізу та знаходженню способів подолання труднощів за активної участі педагогів-вихователів; надати сенс навчання через професійний проект (project professionnel). [10]

Зміст „виховання орієнтації” включає дві галузі педагогічної діяльності: знайомство з професіями й шляхами їх отримання та пізнання учнями себе (своїх потреб, нахилів, інтересів, можливостей). Французькі дослідники в галузі інформаційних технологій зазначають, що презентація учням профорієнтаційної інформації повинна бути „педагогізована”, тобто мати педагогічний супровід при плануванні мети, постановці завдань, підготовці учнів до роботи з інформацією, безпосередньо в процесі її обробки, при підбитті підсумків. Профорієнтаційна інформація обов'язково повинна бути достовірною, тобто задовольняти наступним критеріям: відповідність потребам користувачів; правдивість; доступність для розуміння; ситуативна доречність; корисність в сенсі задоволення запитів учнів. Організація пізнання учнями самих себе передбачає допомогу з побудови ними позитивного образу себе, ознайомлення зі способами дій та прийняття рішення. Це дозволить учням пізнати свої справжні інтереси, сильні та слабкі сторони, нахили. [10]

Нова концепція „виховання орієнтації” будується на базі наступних принципів: неперервності, відповідності, колективності, узгодженості. Перший означає, що протягом всього періоду навчання у коледжі, ліцеї, ВНЗ зусиллями педагогічного колективу створюються необхідні умови для розробки учнями професійного проекту, розвитку в них вміння самостійно орієнтуватися в розмаїтті професійного світу та можливих шляхах підготовки до обраної професії. Принцип відповідності вимагає, щоб педагогічна діяльність із надання учням допомоги з побудови професійного проекту відповідала кадровим потребам конкретного регіону в кваліфікованих спеціалістах. Принцип колективності полягає в інтеграції виховних дій з профорієнтації всіх членів педагогічного колективу, їх взаємодії. Принцип узгодженості вказує на необхідність скоординованої спільної праці різних

партнерів школи та позашкільних спеціалістів з профорієнтаційних питань, а також асоціації батьків учнів. Так у новій концепції забезпечується єдність, несуперечливість та скоординованість дій всіх суб'єктів професійної орієнтації. Крім того, ученя визначається в ній „автором” своєї навчальної та професійної орієнтації, підкреслюється його суб'єктивна позиція, самостійність у виборі свого майбутнього. [10]

Отже, на перший план у профорієнтації виходить виховна діяльність педагогічного колективу школи, яку він здійснює разом з позашкільними спеціалізованими службами відповідно нахилів, здібностей, бажань учнів, а також потреб суспільства в кадрах відповідного профілю. При цьому взаємодія суб'єктів орієнтації (педагогічного колективу навчального закладу, самих учнів та їх батьків, громадських організацій, профорієнтаційних служб) будується з позиції діалогічного підходу (тобто інтерактивного), який передбачає рівноправність співрозмовників та їх оптимальну участь у цьому процесі. При такому підході повною мірою забезпечується свобода та самостійність вибору учнями свого професійного шляху при безперервній, добре скоординованій, колективній, злагодженій, узгодженій, когерентній підтримці закладів різного рівня, тому можна очікувати підвищення ступеню відповідальності та безпомилковості рішень, які приймаються.

У виховній концепції практика професійної орієнтації організується комплексно, в поєднанні різноманітних форм, методів і засобів, які об'єднуються у 3 групи: 1) *інформування*: знайомство з професіями (на уроках, виставках, форумах, перегляд кіно- та відеофільмів, слайдів тощо), екскурсії, обмін досвідом, складання документації (письмові та аудіовізуальні звіти, прес-дос'є про спеціальність, експозиційного панно про професію), аналіз інформації (у формі інформаційно-пошукової системи – банків даних про професію на сайтах в Інтернеті або у формі презентаційних компакт-дисків); 2) *діагностування*: чергування, тестування, анкетування, ігровий метод. Перший є чергою професійних проб, котрі здійснюються у формі послідовних виробничих стажувань різної тривалості (від 3 до 16 тижнів) на підприємстві, у професійному ліцеї або у центрі професійного навчання, які послідовно змінюють одна одну; 3) *консультування*: інформування, діагностування (вказані вище), а також бесіда, рекомендація, біографічний метод (дозволяє індивіду зрозуміти свої потреби, мотивацію, можливості, компетенції та здійснюється у формі розповіді в групі, яка виступає в ролі слухача, під час якої консультант залишається стороннім спостерігачем і включається в роботу лише у випадку необхідності корекції ситуації, а також в момент підбиття підсумків).

На практиці професійна орієнтація реалізується у взаємодії так званих позашкільної та внутрішкільної її складових. *Позашкільна профорієнтація* – це діяльність мережі спеціальних служб різних рівнів (державного, академічного, рівня департаменту, місцевого), яка координується трьома міністерствами: праці, охорони здоров'я та освіти. На місцевому рівні радник-психолог зв'язує позашкільну та внутрішкільну професійну орієнтацію. Детальніше розглянемо *внутрішкільну профорієнтаційну роботу*. Середня освіта у Франції поділена на п'ять педагогічних циклів: 1) спостереження і адаптації; 2) центральний; 3) орієнтації; 4) визначення; 5) випускний. Перші три належать до навчання у коледжі, два останні – в ліцеї. Кожний цикл пов'язаний з вирішенням конкретних педагогічних завдань в галузі професійної орієнтації учнів. В циклі спостереження і адаптації у коледжі (VI клас) практична робота полягає у вивченні особистості учня, визначенні його здібностей, нахилів, рівня знань, психофізичних якостей, індивідуальних рис характеру. Важлива роль при цьому належить тестам, результати яких фіксуються в особовій справі учня. У центральному циклі коледжу (V-IV класи) профорієнтаційна робота доповнюється знайомством учнів з розмаїттям світу професій. З V класу учням пропонується вибрати для вивчення додаткові предмети за своїми інтересами і можливостями. Для вибору пропонуються: стародавні мови, поглиблене вивчення іноземної мови, природничі або технологічні науки. З IV класу учні, за бажанням, можуть пройти стажування на підприємстві у формі „ознайомлюючого візиту” або „сеансу спостереження”. Цикл орієнтації коледжу (III клас) є важливим, „розгалужуючим”, закінчивши який ученя повинен визначити свій подальший освітній шлях: загальноосвітній і технологічний ліцей; професійний ліцей; центр професійного навчання. Тому профорієнтаційна робота цього циклу концентрується на інформуванні учнів про різні навчальні напрями, профілі, професії, до яких вони готують. З цією метою з 2005 року в навчальному розкладі французьких коледжів з'явився новий обов'язковий предмет „Знайомство з професіями” (*Decouverte professionnelle*) (3 год на тиждень). Зміст цього предмету розподілений за трьома блоками: знайомство з професіями та професійною діяльністю (A); знайомство з організаціями (B); знайомство з місцями і способами освітньої підготовки (C). Кожний блок включає певні компетенції, які мають опанувати учні. Так, блок A містить чотири головні компетенції: уявляти професію, ідентифікуючи її головні завдання, діяльність спеціаліста та засоби, які використовуються; розрізняти способи оволодіння професією залежно від її виду: робітник великого підприємства, ремісник, незалежний робітник, службовець; класифікувати професії за основним принципом діяльності: виробництво продукції та послуги; знаходити приклади зв'язку між технічним прогресом та еволюцією професійної діяльності. У програмі зазначається, що педагоги повинні приділяти особливу увагу розробці так званого річного просування учнів, що дозволить оцінити рівень опанованих знань і компетенцій. Отримані результати повинні враховуватися при видачі диплому про закінчення коледжу і стати відправною точкою для орієнтації подальшого навчання.

Наступні два цикли (визначення та випускний) відносяться до ліцею. У Франції існує два типи ліцеїв: 1) загальноосвітній і технологічний; 2) професійний. Навчання в них має профільний характер, який передбачає диференціацію учнів за навчальним напрямом, секціями і профілями. Це сприяє зближенню навчальної і професійної орієнтації, де остання постає як стратегія професійного майбутнього учня, а навчальна – як його тактика. Під навчальною орієнтацією французьких учнів розуміють комплекс заходів з надання допомоги учням у виборі напряму навчання, а також у подоланні труднощів, які виникли під час навчання; професійна – як

комплекс заходів з надання учням допомоги у виборі професії. Розглянемо зміст профорієнтаційної роботи кожного з циклів. Цикл визначення у загальноосвітньому та технологічному ліцеї (II клас) – період передпрофільної підготовки учня, після закінчення якого він повинен обрати навчальний профіль випускного класу відповідно досягнутих навчальних результатів, можливостей. Для прикладу, учні загальноосвітнього напрямку філологічної секції (L) обирають з чотирьох профілів: „філологія-мистецтво”, „філологія-математика”, „філологія-іноземні мови”, „класична філологія”; соціально-економічної секції (ES) – з трьох профілів: „економіка та соціальні науки”, „економіка і математика”, „економіка та іноземні мови”. У цілому профорієнтаційна робота цього навчального циклу зосереджена, головним чином, на уточненні професійних переваг учнів. Для цього їм пропонують стажування на підприємствах, організують зустрічі з бувшими учнями, котрі вже стали студентами, а також із спеціалістами різних професійних сфер.

Випускний цикл загальноосвітнього і технологічного ліцею (I клас) – завершальний етап шкільного навчання, протягом якого учні готуються до здачі випускних іспитів. Профорієнтаційна робота в цей період зосереджується на інформуванні про різні навчальні заклади професійної освіти, правила вступу до них, умови навчання, перспективи подальшого працевлаштування. Протягом I класу учень ще може змінити як навчальний профіль, так і навчальний напрям. Для цього в ліцеях передбачена можливість переорієнтації, тобто переходу з одного напрямку навчання на інший відповідно інтересів, потреб та можливостей учня, що змінилися, рішення про яку залишається за радою класу. Що ж до професійних ліцеїв, то в них навчання спрямоване на практичне оволодіння конкретною професією. Тут загальноосвітня підготовка учнів поєднується з постійною виробничою практикою. Метою професійної орієнтації в цьому типі ліцеїв є практичне знайомство учнів з особливостями обраної професії, організацією праці та робочого місця, компетенціями, які передбачає професія, можливостями працевлаштування.

Отже, якщо у коледжі перевага надається знайомству учнів з усім розмаїттям світу професій, то у ліцеї профорієнтація концентрується, перш за все, на різноманітних шляхах підготовки в системі професійної освіти. Така розстановка акцентів відповідає логіці організації навчання у французькій школі, для якої характерною є поступова диференціація учнів спочатку за навчальними напрямами (після закінчення коледжу), потім за навчальними секціями та профілями (перший – випускний клас ліцею).

Таким чином, як ми бачимо, профорієнтація в школах Франції носить багатоплановий та різноманітний характер і покладається, в основному, на вчителів, які працюють під керівництвом профконсультантів центрів професійної інформації та орієнтації. Тому для її здійснення педагоги повинні мати досить ґрунтовну підготовку, яку вони отримують як у ВНЗ, при опануванні вчительської спеціальності, так і на спеціальних курсах, де вони набувають досвід профорієнтаційної роботи з учнями та їх батьками. Підготовка ж профконсультантів описана нами у відповідних публікаціях [6; 10].

Швеція. Профорієнтаційну роботу в школах здійснюють профінструктори-вчителі, котрі за сумісництвом виконують функції профконсультантів. Вони реалізують більшість функцій профорієнтаційного характеру, але головним чином інформаційного плану, надаючи профрекомендації з вибору роботи, подальшого навчання або професійної підготовки учням 9-го класу загальноосвітньої школи. Консультант відповідає за всі „перехідні послуги” в школі та співпрацю з місцевими службами управління ринку праці. Він може здійснювати свою діяльність у декількох школах, маючи більш безпосередній зв'язок з місцевими органами управління ринком праці. Це дозволяє їм ґрунтовніше знати ринок праці в цілому, а також конкретні професії, котрі опановують учні після завершення дворічних професійно-орієнтованих курсів. Систематична підготовка кадрів у сфері профорієнтації здійснюється під керівництвом Національного управління ринком праці. Головною формою є короткострокові курси, котрі зазвичай присвячені спеціальним окремим аспектам профорієнтаційної роботи – прикладній психології, методам інтерв'ювання, статистичним вимірюванням, формам і методам профконсультування тощо, які згодом поглиблюються на основі заочного навчання. Передбачається можливість надання відпусток для проходження очних курсів, а також збереження місця роботи терміном до року у випадку влаштування на промислове підприємство з метою поглиблення знань про виробництво. Останнє практикується для осіб з дипломом вчителя. [6]

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином ми з'ясували, що профорієнтаційна підготовка педагогів в різних країнах неоднорідна і залежить від функцій, які вони виконують в процесі цієї складної і відповідальної роботи. Разом з тим зазначимо, що профорієнтаційний досвід цих країн потрібно поглиблено вивчати і переносити на підготовку всіх педагогів в Україні, закладаючи відповідні компетентності в стандарти освіти бакалаврів і магістрів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балацька Н. Порівняльний аналіз англійської та української системи професійної орієнтації учнів / Наталія Балацька // Рідна школа. – 2005. – №11. – С. 76-77.
2. Волошина І.А. Дания. Развитие человеческих ресурсов – цель службы занятости / И.А. Волошина, Т.А. Целиковская // Профессиональный потенциал. – 2000. – №4. – С. 35-41.
3. Гриншпун С.С. Профессиональная ориентация школьников в США / С.С. Гриншпун // Педагогика. – 2005. – №9.
4. Кузів М.З. Професійна орієнтація учнівської молоді в Німеччині й Україні в умовах ринку праці (порівняльний аналіз); автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / М.З. Кузів. – К.: НАПУ ІПОіОД, 2011. – 22 с.

5. Рыжов В.А. Профессиональная ориентация и подготовка кадров в Великобритании / В.А. Рыжов. – М.: Высшая школа, 1991. – 159 с.: ил. – (Профтехобразование за рубежом).
6. Рыжов В.А. Организация профориентации в развитых капиталистических странах / В.А. Рыжов. – М.: Высшая школа, 1987. – 96 с.
7. Сундакова Л.В. Профессиональная ориентация в Англии / Л.В. Сундакова. – Минск, 1977.
8. Удовиченко Н.К. Підготовка професійних консультантів служби зайнятості в Німеччині в умовах розвитку єдиного європейського освітнього простору / Н.К. Удовиченко, В.Є. Скульська. // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання безробітних: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: ІПК ДСЗУ, 2006. – С. 81-91.
9. Шамсутдинова И.Г. Источники профориентационной поддержки учащейся молодежи в США / И.Г. Шамсутдинова, Д.Ю. Ларин // Педагогика. – 2008. – №1. – С. 103-111.
10. Шамсутдинова И.Г. Профессиональная ориентация учащихся во Франции / И.Г. Шамсутдинова, О.И. Павлова // Педагогика. – 2007. – №4. – С. 101-111.
11. Янцур М.С. Досвід підготовки фахівців з професійної орієнтації в зарубіжних країнах / М.С. Янцур // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць: наукові записки РДГУ. Випуск 2 (45). – Рівне: РДГУ, 2011. – С.183-192.
12. Янцур М.С. Підготовка фахівців із професійної орієнтації в зарубіжних країнах / М.С. Янцур // Формування профорієнтаційної компетентності педагога: теорія і практика: монографія. – Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка. – С. 79-95.
13. Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи: курс лекцій: навчальний посібник / М.С. Янцур. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
14. Entschließung zur lebensbegleitenden Beratung. Rat der europäischen Union. – Brüssel. 2004. – 10 S.
15. Ertelt, B.-J. Europäische Standards in der Qualifizierung von BerufsberaterInnen. In: Beratung im Umfeld beruflicher Bildung / Karen Schober (Hrsg.) – Bielefeld: Bertelsmann, 2000. – 95 S.
16. Ertelt, B.-J. Materialien zur Qualifizierung von Fachkräften für Berufsberatung im europäischen Kontext. – In: ibv. Nr. 45 vom 8. November 2000. – S. 4715-4737.
17. Ethische Standards. Verabschiedet von der IVSBB Generalversammlung. [Електронний ресурс] – Stockholm. Schweden. 8. August 1995. – Режим доступу: <http://www.iaevg.org/iaevg/nav.cfm?lang=3&menu=1&submenu=1>. (12.12.10). – Назва з екрану.
18. Kurzfassung Bildungs- und Berufsberatung: Bessere Verzahnung mit der öffentlichen Politik. Overview Career Guidance and Public Policy: Bridging the Gap. – OECD, 2004. – 13 S.

Н.С. ЯНЦУР. ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГОВ В РАЗВИТЫХ СТРАНАХ МИРА

Резюме. В статье рассматриваются содержание и функции деятельности педагогов при реализации профессиональной ориентации учащихся общеобразовательных учебных заведений в отдельных развитых странах. Также раскрываются вопросы становления и содержания профориентационной подготовки педагогов в этих странах, исходя из особенностей их работы.

Ключевые слова: профессиональная ориентация, профориентационная подготовка педагогов, профориентационные функции, развитые страны, учитель-профориентатор, профконсультант.

M.S. ANTSUR. PROFESSIONAL ORIENTATION TRAINING TEACHERS IN DEVELOPED COUNTRIES

The summary. In the article the meaning and function of teachers in the implementation of professional orientation of students of secondary schools in some developed countries. Also disclosed issues of formation and content of career guidance training teachers in these countries, based on the characteristics of their work.

Key words: professional orientation, training teachers of vocational guidance, career guidance functions, developed countries, proforiyentator teacher, profkonsultant.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. О.В. Безкоровайна.

Одержано редакцією 07.06.2016 р.

УДК: 373. 5. 011. 3: 331 - 051

О.А. ГЕРАСИМЕНКО, Ю.В. ФЕЩУК, Д.В. СИНГАЇВСЬКИЙ

КОНСТРУЮВАННЯ КОРПУСНИХ МЕБЛІВ ЗАСОБАМИ ГРАФІЧНОЇ ПРОГРАМИ “PRO 100” МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Резюме. Розглядається процес розробки проекту шафи студентами напряму підготовки 7.010103 «Технологічна освіта (технічна праця)», спеціальності вчитель технологій і профільного навчання (деревообробка) в процесі вивчення дисципліни «Системи автоматизованого проектування в деревообробній промисловості».

Ключові слова: проектування меблів, САПР, графічна програма “PRO 100”, навчальний процес, професійна діяльність.

© О.А. Герасименко, Ю.В. Фещук, Д.В. Сингаївський, 2016